

NIP-norm voor vakbekwaamheid

Het NIP, de beroepsvereniging van psychologen, staat voor hoogwaardige beroepsuitoefening, en heeft een norm gesteld voor de vakbekwaamheid die daarvoor nodig is.

Elke psycholoog moet zich, ongeacht het domein waarin hij/zij werkt of gaat werken, na de universitaire opleiding verder bekwamen om het beroep op kwalitatief hoog niveau te kunnen uitoefenen. Een totale opleidingsduur van minimaal 6 jaar (WO+) wordt daarvoor nodig geacht.

Een opleidingsduur van 6 jaar komt overeen met de Europese standaard, en is de basis voor BIG-, NIP-, en SKJ-beroepsregistraties op postmasterniveau. Deze registraties zijn (in combinatie met NIP-lidmaatschap) gekoppeld aan de merknaam Registerpsycholoog NIP.

Waarom is dit van belang?

- De vierjarige universitaire opleiding van psychologen is kort vergeleken met andere beroepsgroepen en Europese landen¹;
- De universitaire opleiding biedt een theoretische basis, maar geen beroepsopleiding;
- Iedereen mag zich psycholoog noemen; de titel is niet wettelijk beschermd;
- Lidmaatschap van de beroepsvereniging (met verbinding aan beroepscode en tuchtrecht) is niet verplicht;
- Er zijn geen (wettelijk) voorbehouden handelingen voor psychologen;
- Er is geen sprake van (wettelijk vastgelegde) bevoegdheid voor psychologen.

Daarom is het belangrijk dat cliënten, werkgevers en verwijzers zicht hebben op de vakbekwaamheid van psychologen. Met een beroepsregistratie op postmasterniveau laat je zien dat je voldoet aan de norm voor opleiding en vakbekwaamheid van de beroepsgroep, dat je je kennis en vaardigheden bijhoudt en periodiek laat toetsen, dat je je houdt aan de beroepscode, en daarop aan te spreken bent via tuchtrecht.

De norm biedt - naast cliënten - psychologen zelf ook bescherming. Het is een zwaar beroep, en er zijn taken waar je na een theoretische universitaire opleiding niet voldoende voor bent toegerust. De norm versterkt de noodzaak om meer psychologen op postmasterniveau op te leiden.

Waarde van de norm

De postmasternorm voor vakbekwaamheid van psychologen is geen wet, maar een uitgangspunt van de beroepsgroep voor een noodzakelijk opleidingsniveau, ongeacht het werkveld. Het betekent niet dat psychologen zonder een postmasterregistratie niet *mogen* werken of bepaalde handelingen niet *mogen* uitvoeren.

Juist omdat er in juridische zin geen sprake is van bevoegdheid of voorbehouden handelingen, is bekwaamheid belangrijk. Een psycholoog is *bevoegd* tot het uitvoeren van handelingen als hij daartoe *bekwaam* is.

1

[Europsy](#), de Europese standaard voor psychologie-opleidingen, gaat uit van een universitaire opleiding van 5 jaar (3 jaar bachelor, 2 jaar master), gevolgd door een jaar werken onder begeleiding.

De opleiding tot basisarts duurt 6 jaar, die van huisarts 9 jaar, die van specialist 10-12 jaar

De opleiding tot advocaat duurt 7 jaar (4 jaar universiteit en 3 jaar werken onder begeleiding)

De kaders van bekwaamheid worden mede gedefinieerd door de professionele standaard van een beroepsgroep. Daaronder vallen de beroepscode, kwaliteitsstandaarden (zorgstandaarden en richtlijnen), maar ook normen van de beroepsgroep, zoals die voor vakbekwaamheid. In wetgeving (zoals de WGBO en de Jeugdwet) wordt verwezen naar de professionele standaard waar het gaat om goed hulpverlenerschap.

Op basis van de beroepscode dienen psychologen de grenzen van hun deskundigheid in acht te nemen, en geen werkzaamheden uit te voeren waarvoor ze zich niet bekwaam voelen. Voor onervaren masterpsychologen is het bijvoorbeeld van belang goede werkbegeleiding en supervisie te krijgen. De norm kan helpen om daarover het gesprek aan te gaan met de werkgever.

Toelichting op verantwoordelijkheid, bekwaamheid en bevoegdheid

Met name in de zorg wordt in relatie tot vakbekwaamheid en beroepsregistratie vaak gesproken over verantwoordelijkheid, bekwaamheid en bevoegdheid.

Verantwoordelijkheid

Bij taakdifferentiatie of andere samenwerkingsconstructies worden soms termen als 'werken onder verantwoordelijkheid' of 'werken onder supervisie' gebruikt, bijvoorbeeld in relatie tot masterpsychologen of HBO-opgeleide professionals. Uitgangspunt van de Beroepscode voor psychologen is echter dat de psycholoog *altijd* verantwoordelijk is voor zijn eigen professionele handelen.

Een psycholoog kan slechts bij uitzondering inhoudelijke verantwoordelijkheid nemen voor het handelen van een ander, en alleen als hij daadwerkelijk zicht heeft op diens werkzaamheden. Dat kan het geval zijn in een opleidingssituatie; een werkbegeleider kan tuchtrechtelijk aanspreekbaar zijn op inhoudelijke (mede)verantwoordelijkheid, naast zijn eigen verantwoordelijkheid.

Wanneer er meerdere hulpverleners zijn betrokken bij een client, is duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden essentieel. In de geestelijke gezondheidszorg worden daarom veld- of organisatie-afspraken vastgelegd in een Kwaliteitsstatuut en/of een Professioneel Statuut. Maar ook daarin is het van belang onderscheid te maken tussen de verantwoordelijkheid voor processen, en (inhoudelijke) professionele verantwoordelijkheid van beroepsbeoefenaren.

Bevoegdheid en bekwaamheid

Waar in de praktijk van de gezondheidszorg wordt gesproken over de 'bevoegdheid' van bijvoorbeeld de BIG-geregistreerde gz-psycholoog, gaat het in juridische zin alleen om het recht de wettelijk beschermde titel gz-psycholoog te voeren. De wet houdt geen exclusieve bevoegdheid in van BIG-geregistreerde psychologen ten opzichte van andere beroepsbeoefenaren om in de (individuele) gezondheidszorg te werken of bepaalde handelingen te verrichten².

Instellingen, werkgevers en financiers hebben wel de vrijheid om bij aanstelling of bekostiging een bepaald vakbekwaamheidsniveau of beroepsregistratie als voorwaarde te stellen

Met 'bekwaamheid' wordt bedoeld de individuele bekwaamheid van de beroepsbeoefenaar op grond van kennis, ervaring en vaardigheden. De afweging of iemand bekwaam is of zich bekwaam voelt om specifieke werkzaamheden uit te voeren is een verantwoordelijkheid van zowel de beroepsbeoefenaar als de werkgever. Dit geldt overigens ook voor (postmaster) geregistreerde psychologen, in alle werkvelden. Immers: niet elke hoog opgeleide en geregistreerde psycholoog kan alles.

Utrecht, juli 2022

2

NB: in de Jeugdwet is onder de norm verantwoorde werktoedeling opgenomen dat aanbieders van jeugdhulp in principe moeten werken met (SKJ of BIG) geregistreerde professionals.

NB: in de Wet Zorg en Dwang is opgenomen dat een functionaris Zorg en Dwang BIG-geregistreerd moet zijn, en in de Jeugdwet is opgenomen dat een machtiging voor gesloten jeugdhulp alleen mag worden afgegeven door een postmaster geregistreerde psycholoog of orthopedagoog.